

DE DOMPHOORN

TIJDSCHRIFT VAN NATUUR- EN VOGELWACHT DE VIJFHEERENLANDEN

NR.: 1

57e jaargang MAART 2023

DE DOMPHOORN

Driemaandelijkse uitgave van
Natuur- en Vogelwacht
De Vijfheerenlanden

Nr. 1 57e jaargang MAART 2023

Redactie:

Dhr. D. Kerkhof,
Vianen

Mevr. J. Lemcke,
Schoonrewoerd

Redactieadres:

dkerkhof@xs4all.nl
06-51042553

Sponsors:

Autobedrijf Van Zessen
Lexmond

Van de Scheur Logistiek
Vianen

Case Electronics
Arkel

Bankrekeningnummer:

NL 57 RABO 0301 9643 94

Voor contributie:
NL 07 INGB 0001 4752 64

Nieuwe leden kunnen zich aanmelden door het ingevulde aanmeldingsformulier te sturen naar de ledenadministratie via ons adres: Overboeicop 15, 4145 NN Schoonrewoerd of dit, tijdens openingsuren, af te geven in ons verenigingsgebouw De Schaapskooi. Aanmelden kan ook via onze website www.natuurcentrum.nl

Adreswijzigingen en opzeggingen dienen schriftelijk kenbaar gemaakt te worden aan de ledenadministratie via ons postadres, hierboven vermeld, of via het e-mailadres: info@natuurcentrum.nl

Het verenigingsjaar is gelijk aan het kalenderjaar. Eventuele opzeggingen dienen uiterlijk 1 november voorafgaand aan het beoogde jaar bij de ledenadministratie gemeld te worden.

De contributie

 bedraagt minimaal:

- voor jeugdleden tot 16 jaar € 7,50
- voor leden € 15,00

Uiterste inleverdata kopij

 DompHoorn bij de redactie

voorjaarsnummer	20 februari
zomernummer	20 mei
herfstnummer	20 augustus
winternummer	20 november

Aanwijzingen voor auteurs

De Dompfoorn is bedoeld voor verenigings- en werkgroepnieuws, excursieverslagen en artikelen over natuur en landschap en het beheer en behoud daarvan. De nadruk ligt sterk op De Vijfheerenlanden.

Teksten graag als platte tekst aanleveren in een gangbaar tekstprogramma, zoals Word. Bijschriften bij foto's en tabellen liefst aan het eind van de tekst plaatsen; in de tekst zelf alleen de nummers van foto's en tabellen vermelden op de gewenste plek. Tabellen bij voorkeur los aanleveren als Excelbestand.

Foto's moeten van goede kwaliteit zijn en los (dus niet in de tekst) aangeleverd worden in hoge resolutie: minimaal 250 dpi, liever 300 dpi of meer. In byte: 1-4 MB.

De redactie kan een artikel inkorten of formuleringen wijzigen t.b.v. de leesbaarheid.

INHOUDSOPGAVE

- 02 Expositie Margreet van Moergastel
- 03 Algemene Ledenvergadering 2023
- 04 Natuur- en Vogelwacht 2023-208
- 06 Meis en Mees
- 11 Workshop Creatieve Natuurfotografie
- 12 Vogelcursus 2023, excursieverslag
- 14 Resultaten vogeltellingen 2020-2021-2022
- 18 Activiteitenoverzicht
- 19 Pagina voor de jeugd
- 20 Jaarverslag 2022
- 30 Paddestoelen Tichelterrein Buren en Kasteelbos Soelen, 27-11-2022
- 32 Sperwers in een Leerdamse tuin

Omslagfoto: Uitbuikende sperwer in een Leerdamse tuin. Foto: Johan Scholtens.

Openingstijden van Natuurcentrum De Schaapskooi In het zomerseizoen:

Op donderdag: 19.00 – 23.00 uur

Op zaterdag: 10.00 – 16.00 uur

Op zondag: 13.00 – 16.00 uur, alleen in de maanden juni, juli en augustus

Kijk voor de laatste berichten op onze website: www.natuurcentrum.nl

EXPOSITIE MARGREET VAN MOERGASTEL

Tot begin april exposeert Margreet van Moergastel in de Schaapskooi. Hier is haar eigen introductie op haar werk:

“Zo’n 20 jaar geleden had ik behoefte aan een nieuwe creatieve uitdaging. Ik ging een kijkje nemen bij een amateurschildervereniging en dat sprak me wel aan. Op den duur ontwikkelde ik daar mijn eigen stijl. Op de middelbare school vond ik meetkunde een fijn vak. Dat is terug te vinden in mijn schilderijen. Ik houd

van lijnenspel. Vaak maak ik een figuur naar aanleiding van wat ik om me heen zie. Verwerk dit tot een sjabloon om mijn compositie te maken. Heldere kleuren spreken mij daarbij het meest aan. Schilderen doe ik altijd met acryl. Soms maak ik gebruik van gemengde technieken.”

Vanaf 5 april t/m begin juni exposeert Beppie van Doorn uit Haafden.

AGENDA ALGEMENE LEDENVERGADERING

Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden

Tijd: Donderdag 20 april 2023, 20.00 uur. Plaats: De Schaapskooi.

1. Opening.
2. Verslag Algemene Ledenvergadering 23 juni 2022.
Het concept-verslag zal ter vergadering gereedliggen.
3. Ingekomen stukken en mededelingen.
4. Jaarverslagen bestuur en werkgroepen (zie dit nummer van *De Dompfoorn*, pag. 20-29).
5. Financieel jaarverslag.
 - a. Jaarrekening.
 - b. Balans.
 - c. Verslag kascommissie.
 - d. Decharge penningmeester.
 - e. Verkiezing lid en vervangend lid kascommissie. De kascommissie bestaat uit Peter Verschoor en Hans de Labije. Peter Verschoor is aftredend. Leden die zijn plaats willen innemen, kunnen contact opnemen met secretaris Frans Broekhof.
 - f. Begroting.
6. Verkiezing bestuursleden. Mevrouw Arina van Zijl-Bogerd treedt af, maar is herkiesbaar. Het bestuur draagt verder ter verkiezing voor: de heer Henk Looij.
Met inachtneming van art. 5 lid 4, 5 en 6 van het Huishoudelijk Reglement kunnen leden tot uiterlijk acht dagen voor de Algemene Ledenvergadering tegenkandidaten voordragen. Een voordracht moet gedaan worden door ten minste acht leden van ten minste zestien jaar oud, tegenkandidaten moeten zich schriftelijk bereid hebben verklaard een benoeming te zullen aanvaarden.
7. Toekomstvisie Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden 2023-2028 (zie pag. 4-5).
8. Rondvraag.
9. Sluiting.

Op 20 april is alweer de jaarlijkse ledenvergadering. Het bestuur heeft de afgelopen tijd in een aantal sessies een antwoord gezocht op de vraag 'Hoe zien we de toekomst van de Natuur- en Vogelwacht voor ons?' Tijdens de ledenvergadering leggen we de uitkomst daarvan aan de leden voor. De toekomstvisie vind je in hoofdlijnen op pagina's 4-5 van deze *Dompfoorn*.

Wat gebeurt er nu? In de ledenvergadering kunnen de leden hun mening geven. We hopen het stuk die avond te kunnen vaststellen. Daarna komt de uitvoering. Op sommige punten heeft het bestuur ondersteuning nodig van vrijwilligers. Het zou ontzettend fijn zijn als we met een aantal nieuwe vrijwilligers stappen kunnen zetten om deze nieuwe richting vorm te kunnen geven. Wij hebben daarbij denkkracht nodig, maar vooral ook uitvoeringskracht. Ben je goed met ICT of communicatie, kun je meedenken over technische zaken, of zie je andere

mogelijkheden om jouw kennis en kunde in te brengen om de vereniging de toekomst in te helpen? Mail naar info@natuurcentrum.nl. Twijfel je of je wel iets kan betekenen? Mail dan ook, we hebben altijd wel iets dat bij je past.

Een van de vaste vrijwilligers is Henk Looij, die al even meeloopt met het bestuur. Dat doet hij met veel enthousiasme. Zijn inbreng is, zoals hij dat zelf zegt, vooral praktisch. Voor het bestuur is die praktische manier van naar zaken kijken heel welkom. Wij zijn dan ook blij dat Henk heeft aangegeven bestuurslid te willen worden. In de bestuursvergadering zal hij worden voorgedragen.

Arina Bogerd heeft aangegeven zich opnieuw verkiesbaar te stellen. Wij zijn erg blij met haar inzet en dragen haar dan ook graag voor deze herverkiezing voor.

Christa Hendriksen

Natuur- en Vogelwacht 2023 – 2028

1. Belangrijkste huidige activiteiten

De Natuur- en Vogelwacht is het kenniscentrum in de regio Vijfheerenlanden voor natuur en landschap. Door brede kennis binnen de vereniging zijn we onmisbaar geworden voor het beantwoorden van de vraagstukken die de natuur en het landschap betreffen.

We verzorgen educatie voor kinderen, jongeren en volwassenen over natuur en landschap en betrekken zo veel mogelijk mensen bij het behouden en beschermen van de natuur.

We onderhouden knotwilgen en hoogstamfruitbomen voor bedrijven, stichtingen en particulieren. De knot- en snoeiploegen zijn een mix van ervaren knotters en snoeiers en jongere deelnemers. Zo wordt kennis overgedragen en ontstaat er een stabiele groep.

We werken samen met gemeenten en provincies, maar ook met andere natuurorganisaties. We worden gezien als autoriteit en geven gevraagd en ongevraagd advies.

2. Het bestuur is verantwoordelijk voor:

Netwerk
Contacten met overheden, andere natuurorganisaties en het onderwijs.
Het bestuur legt een breed netwerk aan en onderhoudt dat netwerk.
Hoe?
Er worden contacten gelegd met gemeenten en provincies en met andere (natuur)organisaties. Door regelmatig in contact te blijven, bijeenkomsten te bezoeken en samenwerking te zoeken worden contacten onderhouden. De organisaties waarmee contact wordt onderhouden worden breed gekozen, met rechtstreekse of zijdelingse raakvlakken. Wederzijdse expertise-uitwisseling, zichtbaarheid en bekendheid met onze activiteiten delen is het doel.
Communicatie
Het bestuur is verantwoordelijk voor communicatie met leden en werkgroepen, maar ook met niet-leden en externe organisaties. Het bestuur vormt en onderhoudt een uitgebreid relevant netwerk, waarin overheden en andere natuurorganisaties in elk geval een plek krijgen.
Leden
Het bestuur is verantwoordelijk voor het werven van nieuwe leden en de communicatie met bestaande leden. Het werven van vrijwilligers valt daar ook onder. Het bestuur zorgt voor een 'verenigingsgevoel' en draagt uit trots te zijn op de vereniging en De Schaapskooi.
Hoe?
We bereiken een breed publiek door de inzet van goede, heldere communicatie. Dat doen wij door publicaties in kranten en tijdschriften, de website, social media en via ons eigen clubblad <i>De Dompfoorn</i> . Ook de communicatie met leden over (nieuwe) activiteiten en actuele ontwikkelingen en tussen bestuur en werkgroepen is belangrijk.
Werkgroepen
Het bestuur stimuleert en ondersteunt de werkgroepen en voert waar nodig hand- en spandiensten uit. Er is aandacht voor het stimuleren van deelname aan de werkgroepen, zodat de groepen nieuwe (jongere) leden krijgen en de verhouding tussen ervaren leden en nieuwe leden evenwichtiger wordt. Het bestuur bevordert nieuwe initiatieven die aansluiten bij actuele ontwikkelingen. De werkgroepen kunnen worden ingezet om het kenniscentrum verder vorm te geven.
Hoe?
In het bestuur zit minimaal één persoon die contact heeft met een werkgroep of daar zelf actief in is.
Er worden evenementen georganiseerd voor een brede doelgroep.

Financiën
Het bestuur is verantwoordelijk voor een gezonde financiële huishouding.
Hoe?
De penningmeester zorgt voor een helder financieel overzicht. Dit wordt bij elke bestuursvergadering kort doorgenomen op bijzonderheden.
Toekomstvisie
Om de vereniging toekomstbestendig te maken is er een toekomstvisie nodig. Dit wordt na vaststelling de leidraad en focus van het bestuur.
Hoe?
Een eerste concept-toekomstvisie is opgesteld door het bestuur. Deze wordt in de Algemene Ledenvergadering van het voorjaar 2023 gedeeld met de leden en aangevuld waar nodig. Na vaststelling van deze visie worden er werkgroepen aangesteld om de korte-, middel- en langetermijndoelen te realiseren.

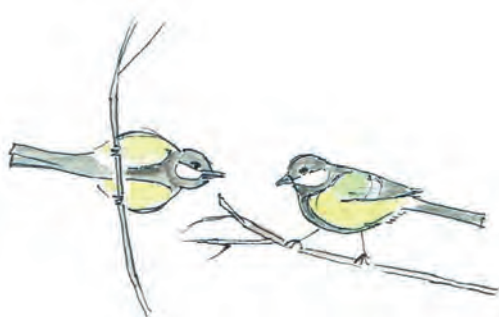
3. Toekomst

Activiteit	Omschrijving	Termijn
Gezond vrijwilligersbestand	Er zijn veel actieve vrijwilligers. Deze variëren in leeftijd, zodat ervaring wordt afgewisseld met nieuwe inzichten. Doordat de vrijwilligersgroep divers en actief is, is het niet moeilijk om nieuwe vrijwilligers enthousiast te maken.	Impuls 2023 Doorlopend
	Vrijwilligers worden gestimuleerd mee te doen aan de werkzaamheden van de vereniging. Voor alle werkzaamheden zijn (nieuwe) vrijwilligers nodig. Er komt een lijst van de werkzaamheden en de daarvoor benodigde (nieuwe) vrijwilligers. Deze vrijwilligers worden actief geworven.	Impuls 2023 Doorlopend
Uitbreiding Schaapskooi met focus op kenniscentrum en openstelling.	De Schaapskooi is het visitekaartje van de vereniging. Er vinden veel activiteiten plaats, zowel van de vereniging zelf als van derden, die het gebouw huren. De tent is vervangen door een representatief gebouw, waarin een permanente tentoonstelling is ingericht met planten en dieren uit de regio. Er zijn in en rond de Schaapskooi meerdere informatiepanelen met informatie over de regionale natuur. Mensen kunnen dagelijks terecht voor koffie, informatie en een bezoek aan de tentoonstelling.	Onderzoeksfase 2023 Gefaseerde realisatiefase 2024 - 2027
Professionalisering kenniscentrum	Om een kenniscentrum te zijn moet er kennis binnen de vereniging aanwezig zijn. Deze kennis moet gedeeld worden om toekomstbestendig als kenniscentrum te kunnen functioneren. Aan de meest belangrijke onderwerpen worden de werkgroepen en specifieke personen/leden gekoppeld en een online kennisbank.	Impuls 2023-2024 Doorlopend
Structurele samenwerking scholen	We zetten ons actief in om dé beste natuureducatie in het gebied te verzorgen. We zoeken daarin samenwerking met andere aanbieders in het gebied zodat we elkaar kunnen versterken i.p.v. de concurrent zijn.	2023 Doorlopend
Communicatieplan	Voor de communicatie via de verschillende kanalen zijn een doordachte communicatiestrategie en een communicatieplan gemaakt. Hierin is duidelijk wanneer er gecommuniceerd wordt, wat er gecommuniceerd wordt en via welke kanalen dat gebeurt.	2023 Doorlopende updates
Draaiboeken evenementen	Voor vaker voorkomende evenementen zijn draaiboeken, waarin is opgenomen wanneer gestart moet worden met de organisatie, wat nodig is voor een goed lopend evenement, hoeveel en welke vrijwilligers/werkgroepen erbij betrokken moeten worden. Dit helpt om de continuïteit te waarborgen.	2023 Doorlopende updates

MEIS EN MEES

Truda Henselmans, tekeningen Karin Narinx

'Dat hangt daar maar ondersteboven alsof het niets is en pikt zo de lekkerste hapjes uit de vogeltuin.' Jaloers keek Gaai naar Mees die ondersteboven hangend de zaden uit een zonnebloem pikte. 'Tja,' zei Mees, 'zo doe ik dat nu eenmaal, daar kan ik niets aan doen, maar handig is het wel.' 'Ik ben niet zo dol op die pitten', zei Gaai. 'Pinda's, die lust ik wel, maar die zitten aan zo'n naar dun touwtje en daar kan ik niet aan hangen.' 'Die zijn ook niet voor jou Gaai, die zijn voor mijn familie. Jij moet je eigen eten zoeken', zei Mees. 'Dat is makkelijk gezegd, Mees, maar hoe kan ik eten vinden als er overal een dik pak sneeuw ligt. Ik ben echt veel liever in het bos, maar nu heb ik honger. Ik had een grote voorraad eikels en nootjes verstopt, maar door de sneeuw kan ik ze niet meer vinden. Het is mijn eerste winter

en ik moet nog zoveel leren. Kun jij mij niet leren hoe ik de pinda's kan pakken?' 'Oké,' zei Mees, als je maar niet álles opeet. Kijk goed. Zie je hoe ik mijn pootjes om het touwtje klem? En dan krom ik mijn rug om mijn kopje omhoog te houden. Met mijn snavel pik ik de dop open om de pinda eruit te halen.

Kijk, zie je, zo doe je dat, en nu jij.' Gaai vloog naar het touwtje en probeerde zijn poot eromheen te klemmen. Het touw boog door, hij was véél te zwaar. Heel even hing hij fladderend aan één poot, en toen liet hij los. 'Zie je wel, het gaat niet, zei hij een beetje zielig. Ik ben te groot en te lomp.

Waarom gooit die mevrouw de pinda's niet gewoon in een bakje, zodat ik er ook bij kan.' Mees vond het wel zielig voor Gaai. Ben je zo groot en sterk en kun je nog niet eens een paar pinda's te pakken krijgen, dacht hij. 'Weet je wat,' zei hij, 'ik pik ze wel voor je uit de dop, dan mag jij ze van de grond oprapen.' 'Nou, ik zit liever niet op de grond in zo'n kleine tuin,' zei

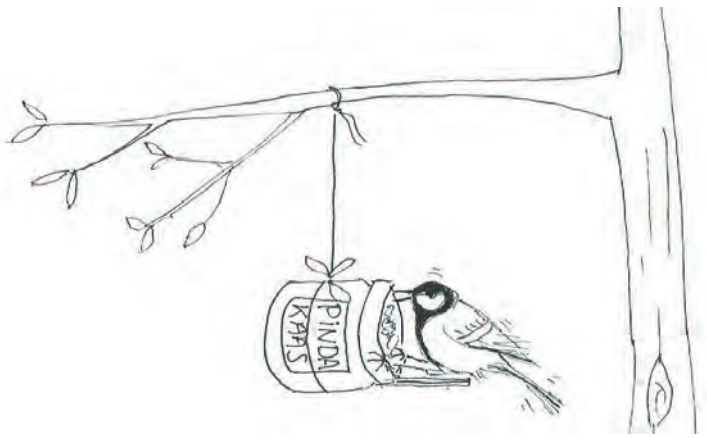
Gaai, 'dan kan ik mijn vijanden niet goed zien aankomen. Jij vliegt snel weg, omdat je klein bent, maar ik heb startproblemen als ik snel wil opvliegen.' 'Ja hoor eens,' zei Mees een beetje ongeduldig, 'ik wil je best helpen om een lekker hapje te krijgen, maar dan moet je niet zo zeuren. Ik ga echt niet iedere pinda van de grond naar de voertafel dragen.' 'Oké oké, je hebt gelijk, laten we het maar proberen.'

Mees hakte een paar pinda's los voor Gaai, die ze zo snel als hij kon oppakte en ermee naar het dak van de schuur vloog om ze op te eten. Na een stuk of tien pinda's vond Mees het wel genoeg. 'Ik stop ermee hoor, straks is er voor mij niets meer over', zei hij. 'Dank je wel Mees, het was erg lekker,' zei Gaai tevreden. Mees nam nog een hapje van de vetbol en zocht toen zijn slaapplek in de Vogelboom op. Het werd een koude nacht en hij droomde van de lente.

Regelmatig kwam Gaai de vogeltuin invliegen. Maar Mees hoefde hem niet meer te helpen, want Gaai had zelf een oplossing gevonden voor zijn pindaprobleem. Hij ging gewoon op een tak zitten en hengelde met zijn poten het touwtje naar zich toe. Zo kon hij de pinda's gemakkelijk pakken en met zijn sterke snavel had hij ze zo open. Mees was er eigenlijk niet zo blij mee, maar voor hem bleven de pindakaas en de vetbollen over, hoewel de spreeuwen daar ook steeds beter bij konden. Die hadden goed opgelet en de kunst van het 'hangen' van hem afgekeken.

Gelukkig werd het gewoon weer lente en was er eten in overvloed. De spreeuwen vlogen naar hun eigen land in het Noorden en Gaai vertrok naar het bos. 'Waarom blijf je niet hier?', had Mees nog gevraagd. 'Je bent met je geschreeuw best een handig alarm. Dat kunnen we wel gebruiken met al die katten in de buurt. Zelfs de eksters zijn bang voor je.'

'Nee, dank je, ik woon liever in het bos, daar is eten genoeg. Ik ga een vrouwtje zoeken en

een nest bouwen. Enne, nog bedankt voor je hulp.' 'Oké, succes en misschien tot volgend jaar', riep Mees hem na.

De mevrouw had een paar nestkastjes opgehangen in de tuin. Dat was nieuw voor Mees. In de lente verhuisde hij meestal naar een andere tuin. Hij was dat zo gewend en zijn vrouwtje ook. Misschien konden ze dit keer gewoon hier blijven, dacht hij. Ach, hij zou wel zien.

Waar was zijn vrouwtje Meis eigenlijk, hij had haar al een poosje niet gezien. Ze zou toch na al die jaren niet met een ander mannetje een nestje gaan maken? Mees schrok van die gedachte en begon meteen zijn lokliedje te zingen. Oh, als het maar niet te laat was.

Gelukkig had Meis hem gehoord. Daar zat ze, op de schutting met haar rug naar hem toe.

Ze was een klein beetje beledigd, omdat hij niet eerder voor haar gezongen had.

Mees vertelde haar over de nestkastjes. Nieuwsgierig vloog ze de tuin in om te zien wat hij bedoelde. Ze bekeek het huisje van alle kanten, van binnen, van buiten, van onderen en van boven. Ze vond het wel wat. Hier zouden hun kleintjes veilig zijn.

Samen zochten ze naar spullen om een nestje te bouwen. Ze verzamelden mos, veertjes, bladeren en takjes. Het werd een heerlijk zacht nestje.

Het leek allemaal zo mooi, maar toen ging het mis. Dat kwam door de nieuwe bewoners van de Vogelboom.

Jarenlang hadden de tortelduiven er hun nest in gehad, maar dit jaar werden ze verjaagd

door een stelletje krijsende eksters. Ze waren teruggekomen toen Gaai vertrokken was. Wat een ellende. Ze bouwden hun nest heel brutaal zomaar in de boom en joegen alle vogels weg uit de tuin. Waarom deed de mevrouw niets? Waarom zorgde zij niet voor rust in de tuin?

Ze joeg nu zelfs de katten uit de boom als die in de buurt van het eksternest kwamen.

Mees werd er gek van en zijn vrouwtje ook. 'Hier blijf ik niet wonen', riep ze boven het gekrijs uit. 'We moeten verhuizen, Mees, en wel heel snel, want de eieren komen eraan.' 'Kom Meis, we gaan naar de voorkant van het huis. Ik heb daar al eerder gezocht naar een nestplek, voordat de mevrouw de huisjes ophing. Kom maar kijken.'

Boven de balkondeur, net onder de pannen van de dakrand zat een gleuf in de muur.

De ruimte daarachter was groot genoeg voor een nest. Meis keurde het goed en opgelucht verhuisden ze hun nestspulletjes naar de voorkant van het huis.

Nét op tijd. Al snel lagen er acht eitjes, in het nest. Wit met rode vlekjes. Meis zat veilig verstopt onder de pannen op de eieren en Mees vloog af en aan met lekkere hapjes.

Ze moesten nog twee weken wachten, voordat de kleintjes uit hun ei zouden komen.

Woutertje

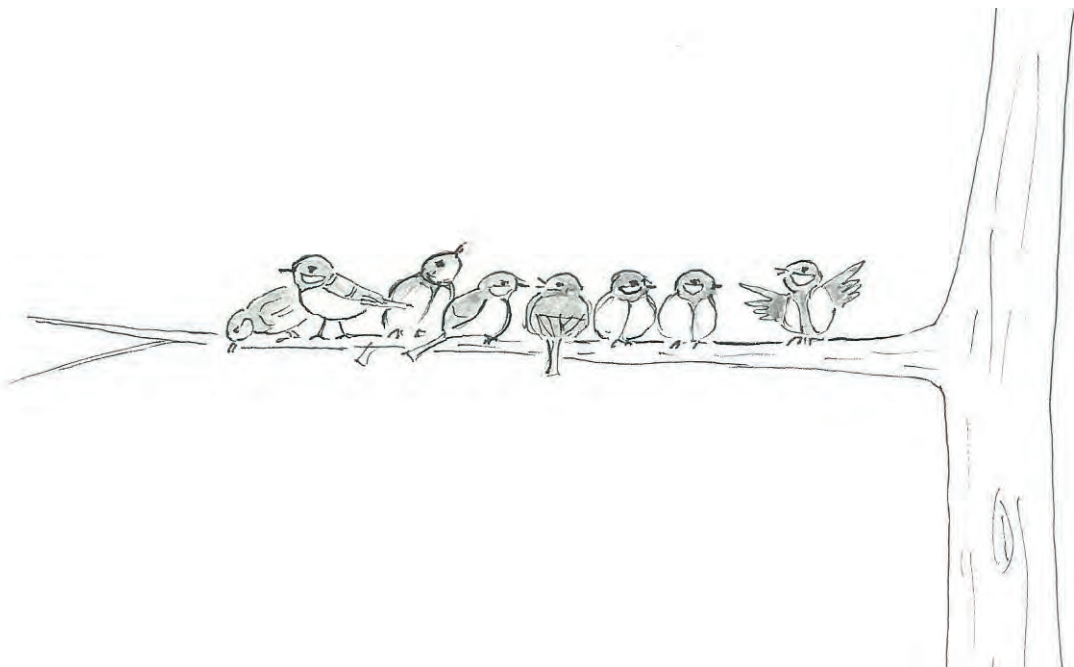
'Pffft, wat is het hier benauwd zeg. Ik zit helemaal klem in dit ei. Ik wil eruit!' Ongeduldig bewoog hij heen en weer, maar dat hielp niet, hij kreeg het er alleen maar nog warmer door. Toch kwam er door zijn gedraai een klein scheurtje in zijn huisje. Daar begon hij te pikken. Niemand had hem dat geleerd. Hij wist helemaal uit zichzelf wat hij moest doen om uit zijn ei te kruipen. Het was hard werken, maar het lukte. Opeens viel het ei uit elkaar en meteen kreeg hij het koud. Het kapotte ei werd direct weggehaald en toen kon hij uitrusten onder een zacht warm dekentje. Om hem heen gebeurde van alles. Het bewoog, tikte en piepte. Af en toe ging het dekentje heel even weg, maar dat kwam altijd snel weer terug.

Woutertje had honger. Hij deed zijn snavel wijd open en piepte zo hard hij kon. Er werd iets kriebeligs in gestopt. Oeps, wat was dat nou, slik en weg was het. Mmm, eigenlijk best lekker. Snavel open, piepen en hop, daar kwam weer een lekker hapje. Hij kreeg de smaak te pakken. Af en toe mislukte zijn actie, want dan ging zijn hapje in de snavel van een ander. Hij kon ze nog niet zien, maar voelde en hoorde wel dat hij niet alleen was. Hij was de oudste en sterkste. Hij zorgde ervoor dat hij de meeste hapjes kreeg. Zijn vader en moeder waren er de hele dag erg druk mee. Ze hielden ook het nest goed schoon en brachten ieder poepje van de kleintjes weg om zo de vijanden op een dwaalspoor te brengen. Een beetje onzinnig, vond Mees, want de kleintjes maakten zo'n kabaal dat je wel stokdoof moest zijn om niet te weten waar hij woonde. De poes van de burens probeerde via het balkon bij het nest te komen, maar het zat gelukkig veel te hoog voor hem. Wouter hoorde zijn ouders blazen om de poes weg te jagen. Mezen konden dus blazen net als de poes. 'Dat ga ik ook leren,' dacht Woutertje, 'altijd handig.'

Het nest werd steeds voller. Wouter kon zich nauwelijks nog bewegen. Zijn broertjes en zusjes maakten voortdurend ruzie om het beste plekje dicht bij de ingang, want daar kwamen de hapjes vaak terecht.

Ik moet hier weg, dacht Wouter en wurmde zich naar voren. 'Ho ho,' zei zijn vader, 'waar ga jij naartoe jongeman?' 'Ik wil eruit, het is hier veel te vol, ik wil vliegen,' zei Woutertje. 'Maar dat gaat nog niet,' zei vader koolmees, je vleugels zijn echt nog niet sterk genoeg. Je valt zo pats boem op de stenen.' Wouter wist eigenlijk niet goed wat zijn vader bedoelde, maar het klonk niet leuk. Dus kroop hij met een diepe zucht terug in het nest, waar het krioelde van de snaveltjes, pootjes en veren. Het stonk er ook, want de poepjes werden steeds groter.

Hij zat nu al meer dan twee weken in het nest. 'Mag ik er nu eindelijk uit?', vroeg hij smekend aan zijn moeder. 'Ik wil leren vliegen en zelf mijn eten zoeken.' 'Nog twee nachtjes slapen',

zei ze. 'Dan kunnen jullie er allemaal tegelijk uit, dat is veel veiliger.'

Na twee nachtjes was het eindelijk tijd voor de eerste vliegles. Natuurlijk zat Woutertje als eerste op de rand van het nest en keek om zich heen. Vóór hem was een balkonhek en vlak daarachter stond een grote boom. Dat moet lukken, dacht hij, eerst naar het hek en dan naar de boom. Hij klapperde even met zijn vleugels en voelde hoe hij werd opgetild. Oh, wat was dat spannend. Hij sloeg zijn vleugels nog een keer uit en hij vloog. Nou ja, vliegen kon je het eigenlijk nog niet noemen. Met een grote boog zeilde hij richting het balkonhek, miste en klapperde toen maar direct richting de boom. Zijn moeder zat daar schreeuwend op hem te wachten. 'Wat laat jij me schrikken zeg, ik had toch gezegd dat je eerst naar het balkonhek moest vliegen.' 'Ja, dat wilde ik ook wel, maar dat ging niet. Ik kan het al best goed, toch?'

'Ja, maar nu moet je wachten op de anderen voor de vliegles.'

Het duurde even voordat ze allemaal naast elkaar op een tak zaten. Ze waren met z'n achten. Dat wist Wouter nog niet, want in het nest had hij ze niet kunnen tellen.

'Zo, let op kinderen. De voorste, jij dus Wouter, vliegt nu met een boog achter de laatste en zo schuift het op. Jullie moeten eerst goed leren sturen en landen.'

Na een uurtje hadden ze de slag te pakken. 'Nu gaan we naar de volgende boom.' Ook dat ging vlot. 'En nu wordt het gevaarlijk. We vliegen naar de grond en dan weer terug de boom in. Let goed op. Als wij roepen dat er gevaar is, vlieg je snel terug naar de boom. Poezen zijn heel eng, maar een buizerd of sperwer, dat zijn hele grote vogels, lusten ook wel een jong vogeltje. Dus kijk goed uit.'

'Gaan we straks weer naar het nest?' vroeg Wouter, die het nu toch wel een beetje spannend ging vinden. 'Nee,' zij zijn moeder, 'we gaan niet terug naar het nest. We gaan een slaapplek voor jullie zoeken.'

Die nacht sliepen ze lekker dicht tegen elkaar aan in de klimop tegen de muur. Doodmoed van hun eerste dag buiten het nest. De dagen erna vlogen ze af en aan. Ze leerden buitelen en hangen, zingen en vliegen en misschien wel het belangrijkste, insecten vangen. Dat viel nog niet mee, want insecten hadden ook vaak vleugels waarmee ze snel weg konden komen. Woutertje ontdekte de tuin aan de

achterkant van het huis. Daar was altijd wel wat eten te vinden. Vooral als de mevrouw in de tuin aan het werk was. Dan kwamen ook andere vogels mee-eten van wat er zoal uit de grond kwam kruipen. Zijn ouders vonden het nog niet goed dat hij in zijn eentje op pad ging. 'Bij elkaar blijven', riepen ze, maar daar had Wouter steeds minder zin in. Uiteindelijk lieten ze hem maar gaan. 'Succes jongen', zei zijn vader. 'Kijk je goed uit Woutertje', riep zijn moeder hem nog na toen hij over het dak vloog naar de Vogelboom. Ah, wat was het daar lekker stil zonder zijn broertjes en zusjes.

Pim

Iets hoger in de Vogelboom zat een klein vogeltje dat nieuwsgierig naar Wouter zat te kijken. 'Hoi, wie ben jij?', vroeg hij. 'Ik ben een koolmees en ik heet Wouter en jij?' 'Ik ben een pimpelmees en ik heet Pim. Wij zijn familie van elkaar. Kijk maar, ik zie er bijna hetzelfde uit als jij.' 'Echt niet,' zei Wouter, 'ik ben veel groter en ik heb heel andere kleuren. Jij hebt een blauw petje en ik een zwart en ik heb ook een mooie zwarte streep over mijn buik, kijk maar. De meisjes hebben een dunner streepje. Ik ben een jongen.' Trots duwde Wouter zijn buik vooruit. 'We verschillen echt maar een heel klein beetje hoor', ging Pim eigenwijs verder. 'We eten hetzelfde, bouwen nestjes op dezelfde plekken. Voor jullie is het allemaal iets groter, maar verder bijna hetzelfde.

de. Ik kan ook hangen en buitelen net als jij.' 'Waar woon je?', vroeg Wouter. 'Ik heb je nog nooit aan de andere kant van het huis gezien.' 'Ik ben in dat huisje tegen de muur geboren', zei Pim. 'Oh ja, daar had mijn moeder het over, maar die wilde daar niet wonen, omdat de eksters zo'n kabaal maakten. Waar zijn ze trouwens, ik zie ze nergens', zei Wouter, terwijl hij rondkeek. 'Ja dat zijn herrieschoppers, maar wij zijn niet bang voor ze. Wij zijn veel sneller dan zij. Ze vliegen hier wel ergens rond met hun kinderen en denken dat deze boom van hen is. Dus als ze terugkomen begint het lawaai weer, maar daar trek ik mij gewoon niet zoveel van aan.'

'Waar ga jij naartoe als het winter wordt?', vroeg Wouter.

'Ik blijf hier', zei Pim. 'Er is genoeg te eten, en jij, waar ga jij naartoe?' 'Misschien blijf ik ook wel hier en ga ik volgend jaar ook in zo'n kastje wonen.' 'Lijkt me leuk', zei Pim en hij vloog weg. 'Zie je,' riep hij nog. 'Misschien', antwoordde Wouter.

Binnenkort verschijnt *De Vogelboom*, een boek van 45 pagina's met verhalen van Truda Henselmans, geïllustreerd door Karin Narinx.

WORKSHOP

CREATIEVE NATUURFOTOGRAFIE

Je verbindt 'iets uit de natuur' met een
vervolg-idee en legt dat fotografisch vast.
Van gewoon 'natuurschoonheid' laten zien
naar een foto met bijpassende leuke tekst.
Van een dichtbij-opname naar een natuur-
compositie die je naar je hand zet
(en dat laatste kan zelfs
een portretfoto zijn).
Allemaal in combinatie met een
vleg creativiteit, een beetje fantasie,
humor, gekke ideeën
maar vooral 'goed kijken'.

Schaapskooi Schoonrewoerd 2023

Zaterdag: 22/04, 13/05 en 27/05

Tijd: 9.30 - 13.00 uur

Voor iedereen met mobiel/fototoestel

Kosten: € 95,-

Aanmelden via: henklooy@ziggo.nl

www.henklooy.nl / 0619148032

Chris Kramer

Na de eerste cursusavond op 24 januari met ongeveer 35 cursisten in de Schaapskooi, volgt de eerste excursie op zaterdag 4 februari. We verzamelen om 9 uur bij het Werk aan het Spoel, aan de Goilberdingerdijk, richting Culemborg. De telescopen worden uit de auto's gehaald en op de weilanden gericht en meteen zien we de wulpen naar hun gulpen wijzen, daarbij krakeenden (met witte suikerklontjes) en een groepje smienten (fluiteenden). De excursie moet nog beginnen...

De vijf leden van de vogelwerkgroep met telescopen verdelen zich over de lange rij deelnemers en de wandeling door de uiterwaard begint. De meeste cursisten hebben een verrekijker meegebracht, anderen lenen er een. Zelf een vogel met de verrekijker proberen te spotten is nog best een hele kunst. Algauw bewijzen de telescopen hun nut. De meeste eenden en dergelijke zijn eenvoudig in de telescoop te vangen, bij het water, kleurig en groot van formaat vergeleken met veel kleinere bruine zangvogeltjes.

Eén KBV'tje trekt wel meteen onze aandacht door zijn luid gezang, de Cetti's zanger. Helaas, ook deze keer onzichtbaar in de stikstofvegetatie. Zo lopen we langzaam verder richting Fort Everdingen. Eén mevrouw verontschuldigt zich, ze besluit terug te gaan, ze gaat lopen naar huis. Ze was er al bang voor geweest, het gaat haar veel te langzaam. (Misschien doen we ook nog een keer een renvogelexcursie.)

Opeens komt er een bever langs, zwemmend in de Lek! Al is het een vogelexcursie, deze GBK (grote bruine knager) krijgt de aandacht die hij verdient. Dat geldt ook voor zijn vele knaagsporen aan de wilgen langs de waterkant. Meer richting de dijk grazen honderden brandganzen, dicht bij elkaar. Waar loopt die ene roodhalsgans? Ik zie hem niet vandaag, jullie wel?

Iets verder meldt één van de gidsen een goudhaantje in een meidoorn. Heel beweeglijk, niet in de telescoop te krijgen. De geofende verrekijkers ontdekken dat het zelfs een vuurgoudhaantje betreft. Met plaatjes in een vogelgidsje wordt het verschil toch zichtbaar. Aangekomen bij de inlaatsluis van Fort Everdingen nemen we plaats op de zitbank, natuurlijk geen plaats voor ons allemaal tegelijk. De koffie smaakt. En wat is het prachtig weer vandaag! Een spiegelgladde Lek, geen wind, geen regen. Wat een stilte, kostelijk.

En dan... scharrelt er een KBV'tje in een meidoornstruikje op 6 meter afstand. Hij maakt geen geluid dit keer... De jongste deelnemer maakt een paar verrassende foto's van dit KBV'tje. Herkent u hem? Het is de Cetti's zanger! Bedankt Daan!

Heel moeilijk te fotograferen doorgaans. Daan

Op vogelexcursie in de Goilberdinger en Everdinger Waarden. Foto: Christa Hendriksen.

van der Vliet is 13 jaar en heeft een eigen Instagram-account met zijn foto's: @dvdvfoto.

Van een bekende bezoeker (JJ) van de Everdinger Waarden horen we dat er verderop kleine zwanen op de plas zitten. We besluiten in een hogere versnelling door te lopen. Is die mevrouw toch te vroeg vertrokken. We worden verrast door de aanwezigheid van nog meer soorten: bergeenden, slobbeenden, etc...

Een deelnemer vertelt dat ze vanochtend wakker werd met de wens voor het eerst van haar leven wulpen te zien vandaag, en

tot haar verbazing werd dit al voor de excursie begon verwezenlijkt. Nu heeft ze nog een wens: een ijsvogel. Die bewaren we voor een volgende keer.

Precies om 12 uur zijn we terug bij de parkeerplaats, de achterhoede loopt dan nog op het fort om ook een vuurgoudhaantje te zien, want ja, met zo'n grote groep ziet niet iedereen ruim 40 soorten.

Dank aan de leden van de vogelwerkgroep met hun telescopen: Piet, Rien, Koos en Frans Warnaar.

RESULTATEN VOGELTELLINGEN 2020-2021-2022

Teus van Ravesteijn

Verslag van tellingen van de vogelwerkgroep. Er wordt geteld rond Hei- en Boeicop en rond Heukelum.

Tellingen rond Heukelum

Bart de Groot, Dirk Fey, Hannes Fey, Henk Vermeer en Teus van Ravesteijn doen diverse tellingen.

Zo wordt er op de Linge geteld vanaf de jachthaven in Leerdam tot Vogelswerf. Daarbij wordt lopend ook het gebied de Eng bij Kedichem en de Koornwaardput bij de steenfabriek in Heukelum geteld. Dit is een maandelijks telling van september t/m april, er zijn dus 8 telrondes per seizoen.

In het seizoen 2020 werd op de Linge noodgedwongen geteld door Dirk en zijn vrouw op de boot. Dit i.v.m. de coronamaatregelen. De andere locaties werden door Bart en Teus en

Soort	Kolonie	2020	2021	2022
Blauwe Reiger	Nieuwe Zuiderlingedijk	51	50	45
Roek	Kasteel Heukelum	85	92	72
Roek	Stadswal, Heukelum	10	14	3

door Henk en Hannes geteld. Gelukkig was dit maar een paar maal noodzakelijk en daarna mochten weer meerdere personen bij elkaar in de boot. Later was het niet meer mogelijk om in de Koornwaardput te varen. De kabel van het pontje zit te hoog. Nu wordt daar dus lopend geteld door Teus.

Watervogeltelling Heukelum, resultaten van de seizoenen 2020-2021 en 2021-2022.

	'20-'21	'21-'22		'20-'21	'21-'22
Aalscholver	367	240	Kuifeend	282	371
Bergeend		4	Lepelaar	2	
Blauwe reiger	19	22	Meerkoet	1499	1651
Brandgans	20	20	Middelste Zaagbek		2
Brilduiker		1	Nijlgans	137	117
Bruine Kiekendief		1	Ooievaar		2
Buizerd	24	24	Pijlstaart	2	
Cetti's Zanger	2		Purperreiger		1
Dodaars		4	Scholekster	19	20
Fuut	305	334	Slobeend	11	4
Grauwe Gans	1334	1578	Smient	734	58
Grote Canadese Gans	330	370	Soepeend	42	71
Grote Zaagbek		11	Soepgans	6	4
Grote Zilverreiger	66	8	Sperwer	1	9
Grutto	2	1	Stormmeeuw	42	18
Casarca x Bergeend	2		Tafeleend	26	61
IJsvogel	22	18	Torenvalk	3	10
Kievit	23	12	Waterhoen	78	151
Kleine Canadese Gans		14	Waterral		1
Kleine Mantelmeeuw	4	9	Wilde eend	1821	1078
Kleine Plevier	2	2	Wintertaling	17	28
Kluut	2	4	Witgat	2	
Knobbelzwaan	13	23	Zilvermeeuw	1	7
Kokmeeuw	745	779			
Kolgans	21		Aantal soorten	39	43
Krakeend	309	350	Totaal geteld	8337	7493

Verder worden in een roekenkolonie bij het kasteel en een kleine kolonie langs de Linge in Heukelum de broedparen geteld.

Er zit ook een reigerkolonie in Heukelum, deze wordt ook geteld. Dit is een zeer zware telling, hiervoor wordt door 3 personen dwars door een zeer nat en ruig gebied kruipend, klimmend en wadend een telling gehouden. Vooral de vele bramen, het water en de verrotte bomen zijn een probleem.

Soms moet men een pad hakken (zie Dirk op de foto). Daar wordt dan gekeken naar welke nesten in gebruik zijn. Alleen deze worden geteld.

Er wordt verder nog een MUS-telling (Meetnet Urbane Soorten) gedaan. Hiervoor wordt op 12, door Sovon opgegeven punten, gedurende 5 minuten geteld. Alle vogels die we in die 5 minuten horen of zien, worden per soort en aantal genoteerd. De telling vangt twee keer aan; een uur voor zonsopgang (de laatste dus om 5:00 uur 's ochtends) en een telling die afgelopen moet zijn een half uur na zonsopgang.

Ten slotte worden de slaapplekken geteld van zilverreigers en aalscholvers. De zilverreigers slapen langs de Nieuwe Zuiderlingedijk. Deze worden tot in het donker geteld. Het is een mooi gezicht als je ze stuk voor

Resultaten van de MUS-tellingen in bebouwde kommen rond de Linge in 2021 en 2022.

Jaar Ronde	2021			2022		
	R1	R2	R3	R1	R2	R3
Aalscholver	1	3	2	11	1	
Boerenzwaluw	2	8	4	2	6	40
Boomklever	1	2				
Boomkruiper	2	1	3	3	1	1
Boomvalk						
Bosrietzanger		2			1	
Brandgans		2				
Buizerd	4			1	3	1
Cetti's Zanger		2	1	2		
Ekster	4	17	7	9	4	1
Fazant	1	4		5	1	2
Fitis		1		1		
Fuut	1		2	8		2
Gaai	1				2	
Gierzwaluw		28	52		16	16
Grasmus				1	1	
Grauwe Gans	51	139	15	67	249	57
Groene Specht	4	1	4	6	2	4

Jaar Ronde	2021			2022		
	R1	R2	R3	R1	R2	R3
Groenling	6	6	1	16	2	
Grote Bonte Specht	4	1	3	4	3	3
Grutto				2		
Heggenmus			1	3	1	
Holenduif	1	8	2	4	8	1
Houtduif	46	20	32	36	30	29
Huisemus	21	12	1	22	9	
IJsvogel			1	3	1	
Kievit		5		3		3
Kleine Karekiet		2	1			1
Kleine Mantelmeeuw	4			1		1
Koekoek	2	11	4		2	1
Kokmeeuw			2		6	17
Koolmees	23	7	9	27	7	1
Krakeend	6	1		6	6	
Kuifeend	4			20	3	
Lepelaar		1				

stuk, of zelfs met meerdere tegelijk ziet landen. De aalscholvers worden iets eerder geteld, deze zitten in de buurt van de steenfabriek in de bomen. Dit zijn drie tellingen in de maanden oktober, december en februari.

Tellingen rond Hei- en Boeicop

Deze worden gedaan door Piet Solleveld, Eduard Polfliet en Koos Maat. Daarbij wordt langs het kanaal vanuit de auto geteld.

Er wordt ook geteld in Neder-Heicop en nabij de Schaapskooi langs de Huibert, dit gebeurt op meerdere plaatsen. Hierbij wordt door het verboden gedeelte gewandeld om bijvoorbeeld de bokjes en de velduilen te kunnen tellen. Hiervoor is toestemming verkregen. Dit geldt alleen voor deze tellingen. Verder is het verboden gebied!

Het terrein De Huibert wordt d.m.v. opzetten van het waterpeil drassig gehouden. Dit doet René Garskamp. Hierdoor hoopt hij ook meer grutto's en bijvoorbeeld kievit te krijgen. De bokjes kan je alleen maar tellen door in het terrein te lopen, zij blijven erg lang verscholen zitten. Ze wachten tot je er bijna op stapt en vliegen dan pas op. Er zitten ook veel wa-

Slaaplaatsstellingen rond de Linge.

Seizoen Maand	2020-2021			2021-2022		
	okt	dec	feb	okt	dec	feb
Nwe Zuiderlingedijk						
Zilverreigers	49	71	28	52	75	37
Blauwe reigers		4		8	5	10
Aalscholvers						6
Koornwaard						
Aalscholvers	geen	105	125	geen	132	103
Zilverreigers	telling			telling		2

tersnippen in het drassige terrein. De laatste telling in De Huibert wordt NIET in het terrein gedaan. Dit i.v.m. verstoringsgevaar. Er wordt dan al volop gebroed, dus telt men vanaf de openbare weg.

De volgende telling is in het gebied Neder-Heicop. Beide tellingen zijn in februari niet doorgegaan i.v.m. corona. Géén personen buiten het gezin in één ruimte, dus deze telling werd overgeslagen. Verder werd er natuurlijk geteld met maskers op.

Piet Solleveld doet ook nog een slaaplaats-telling van de grote zilverreigers, achter de Schaapskooi. Hiervoor gebruikt hij een camouflagenet, aangezien de zilverreigers erg alert zijn. Bij onraad wordt er tot in het donker niet in de bomen geslagen.

Verder worden er door Rien de Keizer, Piet Solleveld en Chris Kramer tellingen gedaan van de uilensoorten en de zwarte sterns. Hiervoor worden vlotjes in een nevenplas van de Linge gelegd in het gebied de Eng. De resultaten van deze tellingen staan in het Jaarverslag 2022, elders in dit blad.

Slaapplaatstelling achter de Schaapskooi.

Seizoen	2020-2021			2021-2022		
	okt	dec	feb	okt	dec	feb
Grote zilverreigers	14	78	64	47	4	39
Blauwe reigers						4

Wintervogeltellingen De Huibert en Neder-Heicop in de seizoenen 2020-2021 en 2021-2022.

Telgebied	De Huibert		Neder-Heicop		Telgebied	De Huibert		Neder-Heicop	
	'20-'21	'21-'22	'20-'21	'21-'22		'20-'21	'21-'22	'20-'21	'21-'22
Seizoen					Seizoen				
Aalscholver	5	20	13	22	Toendrarietgans				1
Bergeend	3	2		3	Tureluur	6	7	8	2
Blauwe Reiger	12	30	13	41	Visdief		1		3
Bokje	15	59			Waterhoen		3	9	16
Brandgans	3	1	30	237	Watersnip	183	159		
Bruine Kiekendief				1	Wilde Eend	138	47	137	242
Fuut	4	3	11	8	Wintertaling	5	9		1
Grauwe Gans	734	959	663	2207	Zilvermeeuw			1	
Grote Canadese Gans	72	114	97	214	Aantal soorten	27	31	28	33
Grote Zilverreiger	19	31	30	36	Aantal geteld	3699	3253	5955	8977
Grutto	5	73	93	24					
IJsvogel				1					
Kievit	533	50	108	841					
Kleine Mantelmeeuw		4	2	3					
Knobbelzwaan	97	62	173	225					
Kokmeeuw		180	196	704					
Kolgans	1193	951	2745	2554					
Krakeend	61	40	82	46					
Kuifeend	14	4		1					
Meerkoet	177	274	566	683					
Nijlgans	14	8	181	219					
Ooievaar	3	4	1	4					
Pijlstaart	2								
Purperreiger		1		1					
Scholekster	6	2	12	14					
Slechtvalk		1	1						
Slobeend	10	13	2	1					
Smient	357	141	680	585					
Soepeend			34	14					
Soepgans				21					
Stormmeeuw	1		66	3					

EXCURSIES MAART – SEPTEMBER 2023

N.B.1 We verzamelen/vertrekken vanaf Benedictushof 132, 4133 AK Vianen.

N.B.2 Bij slecht weer: neem contact op met de gids of de excursie wel doorgaat.

- Zo 12 mrt Excursie bij **Kasteel Rijnhuizen**, Nieuwegein, **stinzenplanten en park**. O.l.v. Bart de Groot, mail: bdegroot4@icloud.com, tel: 06 40 33 98 72. Vertrek **9:00 uur** vanuit Vianen of **8:35 uur** vanaf station Leerdam.
- Zo 26 mrt Excursie naar de **Oeverlanden van het Hollands Diep** bij Strijensas. O.l.v. Koos Maat, tel: 06-27 23 63 72 of 0183-563 362, mail: koosmaat@solcon.nl. Vertrek **9:00 uur** vanuit Vianen, of **9:15 uur** Avelingen (denk aan zomertijd).
- Zo 16 apr **Vogelexcursie in De Zouwe**. O.l.v. Bart de Groot, mail: bdegroot4@icloud.com, tel: 06 40 33 98 72. Vertrek **8:20 uur** vanaf het tunneltje onder de A27 bij de Zederik, aan het einde van de Driemolensweg. Of **8:00 uur** vanuit Vianen of **8:00 uur** station Leerdam.
- Zo 30 apr **Vogels kijken bij Everdingen**. O.l.v. Eduard Polfliet, mail: eduardpolfliet@casema.nl, tel: 06 52 09 56 22. Vertrek **9:00 uur** vanuit Fort het Spoel Culemborg.
- Zo 14 mei **Vogelexcursie in de Biesbosch**. O.l.v. Eduard Polfliet, mail: eduardpolfliet@casema.nl, tel: 06 52 09 56. Vertrek **9:00 uur** vanuit Vianen of **9:20 uur** vanaf Avelingen.
- Zo 28 mei Excursie naar **“De Brand” bij Udenhout**. O.l.v. Koos Maat, tel: 06-27 23 63 72 of 0183-563 362, mail: koosmaat@solcon.nl. Vertrek **8:00 uur** vanuit Vianen.
- Zo 11 juni **Vlinder-, orchideeën- en plantenexcursie** bij de Stichtse Brug, bij Huizen. O.l.v. Jules Klees, tel: 0347-351 499, mail: fam-klees@hetnet.nl. Vertrek **9:00 uur** vanuit Vianen.
- Za 17 juni **Nachtzwaluwexcursie** bij de Posbank. O.l.v. Jules Klees, tel: 0347-351 499, mail: fam-klees@hetnet.nl. Vertrek **20:00 uur** vanuit Vianen (laat thuis, ongeveer 01:00 uur).
- Zo. 16 juli Excursie in het **Deelerwoud**. O.l.v. Jules Klees, mail: fam-klees@hetnet.nl, tel: 0347-351 499. Vertrek **9:00 uur** vanuit Vianen.
- Zo 20 aug **Vogels kijken bij Plan Tureluur**. O.l.v. Eduard Polfliet, mail: eduardpolfliet@casema.nl, tel: 06 52 09 56 22. Vertrek **9:00 uur** vanuit Vianen.
- Zo 10 sept **Excursie in de Biesbosch**. O.l.v. Koos Maat, tel: 06-27 23 63 72 of 0183-563 362, mail: koosmaat@solcon.nl. Vertrek **9:00 uur** vanuit Vianen, of **9:20 uur** vanaf Avelingen.

EVENEMENTEN 2023

- Za 20 mei **Lentedag** in en rond de Schaapskooi.
Er wordt nog gewerkt aan het programma, maar het is al duidelijk dat het anders dan anders wordt. Kijk in mei op de website.
- Za 15 juli **Vijfheerenlanden Fietstochten**.
- Za 26 aug **Nacht van de Vleermuis**.
- Za 23 sep **Open Dag** Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden.
- Za 28 okt **Nacht van de Nacht**.
- Vr 29 dec **Winterwandeling** rond de Schaapskooi.

Even terugkijken

Op 5 januari deden zo'n 30 kinderen mee met notenrekjes of nestkastjes timmeren in De Schaapskooi. Februari en maart stonden (staan) in het teken van workshops over uilen en uilenballen pluizen, in een zevental kernen in de Vijfheerenlanden. Op de woensdagmiddagen kwamen per keer 5-20 kinderen hieraan meedoen. De organisatie werd verzorgd door BindkrachtVHL. Een mooi initiatief, we hopen op meer van dit soort activiteiten. Hieronder ons programma.

Donderdag 2 maart: Uilendag in de Schaapskooi

In de voorjaarsvakantie organiseren we weer een uilendag. Kinderen kunnen van 10-12 uur of van 13-15 uur hieraan deelnemen. Er is een diapresentatie, we kijken naar uilensporen rond De Schaapskooi. We gaan uilenballen uitpluizen en een uiltje kleien. Kosten 4 euro.

Zaterdag 15 april: Nationale Bijentelling

Van 14-16 uur kunnen kinderen onder begeleiding meedoen aan deze activiteit. We bekijken een diaserie/filmpje over bijen. We gaan bijen zoeken en we maken een eenvoudig bijenhotel om thuis op te hangen. Kosten 4 euro.

Donderdag 4 mei: Vogels in mei

Van 10 – 12 uur richten we onze aandacht op de vogels rond De Schaapskooi. Welke vogels broeden hier? Welke plekjes kiezen ze daarvoor? Wat hebben ze verder nodig? Hoe kunnen we ze helpen jongen groot te brengen? Eerst bekijken we een diaserie, daarna buiten speuren naar vogels en een placemat maken met vogelfoto's. Kosten 3 euro.

Zaterdag 6 mei: Bloemen en insecten

We gaan op zoek naar allerlei bloemen en insecten. Deze hebben elkaar hard nodig om te kunnen bloeien, groeien, leven en voortbestaan. Wat kunnen wij zelf thuis in de tuin voor ze betekenen? Dit doen we 's middags van 14-16 uur. Eerst weer een inleiding met dia's, daarna buiten speuren. We verzamelen wat mooie bloemetjes en plakken ze op. De insecten proberen we in loeppotjes te vangen. Nadat we ze bekeken hebben laten we ze natuurlijk weer los. Tenslotte maken we enkele insecten bouw pakketjes. Kosten 3 euro.

Zaterdag 20 mei: Lentedag in en rond de Schaapskooi

Kijk in mei op de website, er wordt nog gewerkt aan een verrassend programma!

Zaterdag 24 juni: Sloopjesdag in de Vijfheerenlanden

De nationale slootjesdag is op 10 juni. Bij ons kan men terecht op zaterdag 24 juni. Meer informatie in het juninummer van *De Domphoorn* en tegen die tijd ook op de website.

Voor alle bovenstaande activiteiten geldt:

Geschikt voor kinderen tot 12 jaar, kinderen tot 8 jaar alleen onder begeleiding.

Begeleiders kunnen gratis meedoen.

De kosten bedragen 3-4 euro per kind, inclusief materialen, appelsap en koekje.

Opgeven is nodig via chr.kramer@outlook.com

Opgeven kan tot op de dag vóór de activiteit.

Locatie: Natuurcentrum De Schaapskooi, Overboeicop 15, Schoonrewoerd.

Voor meer informatie ook over andere activiteiten, zie www.natuurcentrum.nl

Werkgroep Beheer Schaapskooi

De laatste paar jaren werd een groot gedeelte van ons leven door corona bepaald, door de verschillende lockdowns viel het openbare leven grotendeels stil. Ook in de Schaapskooi hadden we hiermee te maken, flinke periodes waren we volledig gesloten en andere momenten mochten we alleen onder strikte voorwaarden bezoek ontvangen. Maar eind januari van het afgelopen jaar werden veel van alle beperkingen opgeheven en op 10 februari organiseerden we eindelijk weer een presentatieavond. Deze eerste lezing na lange tijd werd gegeven door Jan Trapman, maar werd matig bezocht. Het blijkt namelijk dat veel mensen nog huiverig zijn voor een besmetting, liefst nog afstand houden en groepsvorming mijden. Ook musea, verenigingen en culturele instellingen merken dit op en hebben maar weinig bezoek.

Maar dit jaar kon er dus eindelijk weer van alles. Er gebeurde dan ook veel in en rond De Schaapskooi, zonder volledig te zijn hieronder een kleine opsomming.

Op 18 februari raasde een storm over Nederland welk ook het leven kostte aan de fraaie es die bij de vijver achter de Schaapskooi stond; met zijn val vernielde de boom enkele bijenkasten.

Half maart werd een nieuwe webcam geïnstalleerd bij het ooievaarsnest, er is nu veel beter beeld en je kunt zelfs meeluisteren.

Case Electronics te Arkel heeft dit belangeloos voor ons gerealiseerd.

Achter het ooievaarsnest werd een fraaie zwaluwtil geplaatst, maar de zwaluwen hebben hier dit jaar nog geen gebruik van gemaakt. De aankoop van deze til werd betaald uit de opbrengst van de Grote Rabo-clubactie van enkele jaren geleden. Naast het gebouw werden twee nieuwe bankjes geplaatst, deze werden betaald uit de opbrengst van alweer een Rabo-clubactie. Ook dit jaar stemden veel Rabo-leden op onze vereniging voor de uitdeelronde van voornoemde bank, we kre-

Arie Versluis, namens het Schaapskooiteam

gen dan ook ruim 600,00 euro. Dit keer is het geld bestemd voor de vogelwerkgroep, deze groep zal er een nieuwe tafelcirkelzaag voor kopen. Deze is onmisbaar bij de fabricage van nestkasten maar ook bij onderhoudsklussen in en rond het gebouw zal de machine van pas komen.

In mei waren we ook weer open als stempel-post voor **Stichting Stap en Trap**, het werd een drukke dag.

Juist deze dag werd ook voor de eerste keer gebruik gemaakt van een pinapparaat, voor velen een oplossing, er werd die dag 64 keer gepind. Wel hadden we af en toe nog wat storing maar na plaatsing van een wifi-versterker werkt het systeem goed.

De activiteiten commissie organiseerde weer fiets- en wandeltochten en daar hadden ook onze beheerders het maar druk mee. De traditionele Open Dag in september viel helaas een beetje in het water en daardoor viel het bezoekersaantal wat tegen, maar het was wel gezellig. Verder waren we druk met ontvangst van groepen op afspraak en tijdens vergaderingen en bijeenkomsten van onze eigen werkgroepen.

Onze werkgroep hoogstamfruit had dit jaar een enorme oogst dus konden we veel sap laten produceren, ook was er voldoende voor een flinke hoeveel appelperenstroop. Door de vele zonuren is de kwaliteit en smaak van onze producten zeer goed te noemen, we merkten het direct aan de grote afname.

Door corona is duidelijk geworden dat een goede ventilatie van gebouwen en woningen zeer belangrijk is, dus is door het bestuur kortdaat ingegrepen. Door een regionaal installatiebedrijf werd een ventilatiesysteem met CO₂-meting geplaatst en in bedrijf gesteld. We hopen dat leden en bezoekers, hierdoor gerust gesteld, ons weer wat vaker bezoeken. Tegelijkertijd is onze 25 jaar oude cv-ketel vervangen door een moderne zuinige variant,

we verwachten hierdoor flink te besparen op onze gasrekening. Dit alles kostte veel geld, maar ook deze keer deed de Rabobank een flinke duit in het zakje, uit een speciaal fonds kreeg onze vereniging ruim € 7.000,00 om dit alles te realiseren.

Jeugdwerkgroep

In het afgelopen jaar werden er weer diverse activiteiten voor de jeugd georganiseerd. Sommige komen elk jaar terug, andere zijn nieuw ontwikkeld.

In De Dumphoorn van maart 2022 plaatsten we een totaaloverzicht van onze mogelijkheden. Dit staat ook op de website en zorgt voor nieuwe aanmeldingen, met name kinderfeestjes en basisscholen.

Voorjaar

In de voorjaarsvakantie kwamen ruim 30 kinderen om een nestkastje of een pindarekje te maken. Dit laatste is ook te gebruiken als 'bouwmarkt' door het vol te doen met wol en dergelijke. De mezen en mussen maken graag gebruik hiervan.

De (wilde) bijenmiddag in april vergde veel voorbereidingen en trok 15 kinderen. We hadden meer gehoopt, wellicht omdat het een zaterdagmiddag was. Het was wel heel leuk en alle kinderen maakten een bijenhotel.

Zomer

De Nationale Slotjesdag in juni trok slechts 11 kinderen, dat viel echt tegen. Ook de vangsten worden steeds minder helaas. Mogelijk door de aanwezigheid van de gevlekte Amerikaanse rivierkreeft. In augustus organiseerden we het nog twee keer: 17 kinderen deden mee. Alle keren visten we achter de Schaapskooi in een paar slootjes.

De gezinswandelingen, op vier verschillende plaatsen in de Vijfheerenlanden, trokken in totaal 19 personen. We liepen steeds door een natuurgebied en letten op alles wat de aandacht trok. Dit alles vond plaats op donderdagavonden.

Herfst

De Open Dag viel in het water. Maar er kwa-

Hoewel de bezoekersaantallen nog niet op het niveau zijn van 2019, hopen we dat dit in 2023 wel weer gaat aantrekken. Kijk op de groene pagina van *De Dumphoorn* en houd de website in de gaten, ook in 2023 is er van alles te doen, wij ontvangen u graag.

Chris Kramer & Siska Gielis

men nog heel wat kinderen die zich uitsteking vermaakten met de diverse activiteiten met name binnen.

In de herfstvakantie organiseerden we een paddenstoelendag in de Schaapskooi. Met diapresentatie, champignonpracticum en zoeken naar paddenstoelen in het bos. Na afloop aten we champignonsoep. Er kwamen 34 kinderen, een mooi aantal.

Scholen

In totaal kwamen er vijf groepen van diverse basisscholen voor een les naar de Schaapskooi (paddenstoelen, vogels, bodemdieren). Daarnaast verzorgden we voor de beide scholen van Ameide een natuurexcursie in Ameide zelf. Twee groepen kwamen met de fiets naar de Zouweboezem voor vogels, plantjes en insecten. Vooraf op school hielden we een diapresentatie over de vogels. Drie groepen kwamen lopend naar de Loswal in Ameide om eveneens te ontdekken wat daar te zien was. Dit waren zeer geslaagde activiteiten met als voordelen: er zijn geen auto's en ouders nodig voor vervoer en begeleiding.

Samen Doen

Via deze stichting werden op vijf locaties kinderen uitgenodigd om de natuur te ontdekken. Dit vond plaats op de woensdagmiddagen. O.a. bij de Wiel van Bassa, de Kasteelplaats bij Leerdam en polder De Eng bij Kedichem, in totaal kwamen er 30 kinderen.

Kinderfeestjes

Tot tweemaal kwam er een verzoek voor een kinderfeestje. Deze vielen goed in de smaak... (uilenballen met name).

Toerusting

Het provinciale IVN (Instituut voor Natuure-

ducatie) organiseerde een tweetal contactdagen voor de vrijwilligers van jeugdwerkgroepen en dergelijke.

Deze bijeenkomsten waren erg waardevol, we deden nieuwe ideeën op en pasten ze meteen toe. We moesten er voor naar Tienhoven en Amersfoort.

Tenslotte

We hopen bij de door ons georganiseerde jeugdactiviteiten meer kinderen te zien en

dit jaar weer groepen te ontvangen, al of niet van scholen. Dank aan onze vrijwilligers, die regelmatig inzetbaar waren voor de begeleiding: Aart, Constance, Lida, Paul, Pieter, Siska en Thijmen. Het is en blijft heel mooi om met kinderen de natuur in te gaan. Dank aan alle (groot)ouders die hun (klein)kinderen begeleidden.

En.... wie eens mee wil helpen, neem contact op. Welkom!

Groene Winkel & Exposities

Jantje Lokken

Groene Winkel

De verkoop uit de Groene Winkel zit, na het coronatijdperk, weer in de lift. Vooral ansichtkaarten en boeken worden met enige regelmaat verkocht. Ook de vogelkasten, en dan met name de nestkasten, vinden gretig afname. Door de vogelcursus zijn er ook een behoorlijk aantal vogelgidsen verkocht. Een aantal artikelen uit de winkel is in prijs verlaagd omdat ze al heel lang in het assortiment zitten. Daarnaast staan er voor de Groene Winkel twee dozen met tweedehands natuurboeken die voor een zacht prijsje te koop worden aangeboden. De ultieme kans om voor een redelijk bedrag een mooi boek of andere items te bemachtigen.

Exposities

Wellicht niet bij iedereen bekend, maar de schilderijen die in de grote zaal hangen, worden om de drie maanden verwisseld. De ani-

mo om te mogen exposeren is zeer groot, de aanmeldingen komen vanzelf binnen. De exposanten komen veelal uit de omgeving van Leerdam. Het aanbod is wisselend en kan bestaan uit foto's, schilderijen, aquarellen en dergelijke. Voorwaarde is wel dat dat de expositie, op zijn minst zijdelings, iets met de natuur te maken moet hebben. Men bepaalt zelf wat er komt te hangen, ze maken zelf hun keuze. In de zaal staat een statafel met daarop een prijslijst van de schilderijen en een schriftje waar men een reactie in kan schrijven. Soms wordt er wat verkocht, niet altijd. Sommige exposanten hebben ook ansichtkaarten laten drukken van hun werk. Deze zijn te koop en staan in het rek naast de Groene Winkel. Al met al zijn de exposities een mooie aanvulling voor de grote zaal. Aanmeldingen om te exposeren zijn nog altijd welkom. Dit kan via info@natuurcentrum.nl.

Excursiewerkgroep

Bart, Jopie, Jules, Gerrit, Eduard en Koos

Na de coronapandemie in 2020 en 2021 kunnen we in 2022 weer excursies organiseren, we hebben dit jaar 17 excursies gedaan, met in totaal 131 deelnemers.

Vanwege de storm werd de eerste excursie op 9 januari met Jules Klees afgelast. De volgende excursie met Jules op 13 februari was bij radio Kootwijk, deze ging wel door. We hebben een mooie wandeling gemaakt in de buurt van het gebouw.

Op 27 februari gingen we stinzenplanten en

bomen bekijken bij Kasteel Rijnhuizen in Nieuwegein, voor het kasteel in het gazon stonden honderden krokussen in bloei, een prachtig gezicht. Ook de bosanemoon en de voorjaars-helmbloem begonnen te bloeien. In het park staan veel bijzondere bomen, zoals een aantal mammoetbomen, de watercipres en de moerascipres, een heel oude tulpenboom staat voor de koetshuizen.

We zijn dit jaar twee keer naar de Biesbosch geweest, om vogels te kijken. De eerste keer was op 20 maart, we hebben o.a. slobenden,

pijlstaarten en dodaars gezien. De tweede keer in september waren er meer vogels te zien, zoals lepe-laars, kluten, watersnippen, oeverlopers, kemphanen, casarca's en een visarend. Koos heeft dit jaar een excursie georganiseerd bij Ottoland, een prachtig gebied om vogels te kijken. We zagen grutto's, tureluurs, wintertalingen, een zomertaling, kemphanen en wulpen.

In april hebben we een plantenexcursie met Dick in de oeverlanden van de Nieuwe Maas bij Krimpen aan de IJssel gehad, we gingen op zoek naar het zomerklokje in het Stormpoldervloedbos en De Zaag.

We vonden honderden zomerklokjes, maar ook spindotters, moerasstreepzaad, bittere veldkers, bosbies en rivierkruiskruid.

In mei is het de tijd om vogeltjes te gaan kijken bij fort Werk aan het Spoel in Everdingen met Eduard. We begonnen onze excursie bij Fort Spoel en hoorden gelijk al de Cetti's zanger, de zwartkop en de grasmus, en hebben de witte kwikstaart en de groenling gezien, ook vloog er een ijsvogel over het water. Met een telescoop konden we de vogeltjes goed zien, zoals de prachtige roodborsttapuit en de grasmus. In een plas zagen we hier een paar heel mooie krooneenden.

In juli had Jules een mooie excursie bedacht bij Vliegbasis Soesterberg. We begonnen onze wandeling bij het luchtvaartmuseum met onderweg veel bijzondere planten, zoals zwarte toorts, slangenkruid, hazepootjes, zeepkruid en wilde reseda. In een struik zat een zandhagedis. Op een kast zagen we een gekraagde roodstaart en in de lucht vlogen een boomvalk en zwaluwen.

We gaan elk jaar een week of een weekend met een groep naar Texel. Dit jaar zijn we begin oktober met een groep van 17 personen naar Texel geweest in een groot groepsverblijf. De meesten gingen elke dag vogels kijken bij de Waddenzee, de putjes binnendijks

Strandleeuwerik. Foto: Cees Gielis.

langs de Waddenzee, Utopia, De Cocksdorp, De Slufter of de Mokbaai met de Horsmeertjes. In deze tijd zijn er veel vogels te zien op Texel. We hebben op Texel 105 soorten vogels gespot, met als bijzondere vogels de sneeuwen de ijsgors, eidereend, blauwe kiekendief, strandleeuwerik, zwarte ruit, oeverpieper en goud- en zilverplevier. Een paar personen zijn paddenstoelen gaan zoeken in de staatsbossen, de Muy en de Hoge Berg. Ze hebben 53 soorten paddenstoelen gevonden. Zie *De Dompfoorn* van december voor een uitgebreid verslag.

In oktober en november zijn de paddestoelen aan de beurt, we hebben twee paddestoelenexcursies gehad, de eerste in het Leuvenumse bos en de tweede bij de Tichelgaten bij Buren en in het bos bij Zoelen.

De laatste excursie was in de Flevopolder in december. Het miste een beetje waardoor de vogels wat verder weg niet goed te zien waren. We hebben wel 40 soorten vogels gezien o.a. een zeearend, grote zaagbek, klapekster en de waterral.

In 2023 gaan we weer verder met excursies in de buurt of verder weg, zoals naar de Oeverlanden bij het Hollandsdiep, Vogels in Zouwe, bij Asperen de IJsvogelroute, Texel, enz.

De collecties van de Natuur- en Vogelwacht zijn in 2022 weer met enkele vogels uitgebreid: zeekoet (in winterkleed), pestvogel, grasmus, ijsgors en grauwe gors.

Een grote uitbreiding is de donatie door de heer Koster uit Losser van zijn collectie schedels aan de vereniging. Om deze collectie te

kunnen tonen, bleek het nodig de schedels te monteren op een voetsteuntje en te labelen. Het bewerken van al deze schedeltjes is een grote klus, welke nog niet geheel afgerond is. Voor deze collectie zijn nieuwe vitrines met verlichting nodig. De vitrines zijn door een lid aan de vereniging geschonken. De nieuwe vitrines zijn geplaatst in de achterzaal.

In 2022 is na onderling overleg besloten om weer met een actief zomer- en winterprogramma te beginnen. Dirk den Ottelander heeft aangeboden om als coördinator op te treden.

In de periode mei tot september werd elke twee weken op een woensdagavond een excursie georganiseerd. Belangrijk element van het programma waren de inventarisaties van kilometerhokken om daarmee de kennis van de flora in de Vijfheerenlanden te vergroten. Er werd gekozen voor kilometerhokken die tot op heden matig of slecht geïnventariseerd waren. Door samenwerking met het Collectief Vijfheerenlanden was er de mogelijkheid om ook in weilanden en langs slootkanten van deelnemers aan agrarisch natuurbeheer te inventariseren, buiten de openbare weg. De inventarisaties hebben het beeld van wat er in die hokken aanwezig is aanzienlijk verbeterd.

Die inventarisaties werden afgewisseld met excursies naar afwisselende, interessante terreinen in ons werkgebied zoals de kribben en oevers langs de Lek, de binnenstad van Vianen en de Koornwaard bij Heukelum. Daarnaast waren er een tweetal excursies specifiek bedoeld om moeilijke plantengeslachten te leren herkennen. Dit jaar met aandacht voor zeggen en andere schijngrassen.

Aan de avonden werd doorgaans door 10-12 personen deelgeno-

men. Het zomerprogramma is dermate gewaardeerd dat ook komend seizoen een vergelijkbaar programma wordt opgezet.

In oktober is gestart met een winterprogramma. Daarbij wordt eenmaal per maand een avond belegd. In het programma ligt de nadruk op versterken van de floristische kennis. Zo is er in opvolging op de excursies uit het zomerprogramma een avond over het herkennen van zeggen geweest en een avond over het herkennen van bomen in de winter. Het winterprogramma loopt door tot begin april 2023, wanneer we aan het zomerprogramma willen beginnen.

In september heeft de Plantenwerkgroep bijgedragen aan de Open Dag van de Natuur- en Vogelwacht.

*Rijstgras! Aan de overkant van het slootje...
Foto: Willebrord Dorresteyn.*

Van *De DompHoorn* verschenen zoals gebruikelijk vier nummers. In 2022 is het eindelijk gelukt het decembernummer ruim voor de feestdagen bij de leden te bezorgen. Dank aan allen die op tijd kopij hebben ingediend en aan de drukker die heel goed werk heeft verricht.

Hans Evers heeft zijn taak als beheerder van de website overgedragen aan secretaris Frans Broekhof, maar blijft nog even beschikbaar om assistentie te verlenen als dat nodig is. Dick Kerkhof blijft redacteur van de website.

Vogelwerkgroep

R. de Keijzer, Chr. Kramer, T. van Ravesteijn, P. Solleveld & A. Versluis

Op 24 november 2022 kwamen de leden van de werkgroep vogels na jaren weer allemaal bij elkaar voor een overleg. Eerst mocht iedereen vertellen waar hij of zij zich namens de werkgroep mee bezighield, dat is nog best divers. Ondanks corona bleek dat alle activiteiten min of meer gewoon zijn doorgegaan. De reguliere werkzaamheden omvatten onder meer het volgende:

- het bouwen, onderhouden en monitoren van diverse soorten nestkasten en het leggen van vlotjes voor de zwarte stern (zie verderop);
- het jaarlijks ringen van ooievaars en sommige uilensoorten;
- periodieke tellingen, de telgegevens gaan naar SOVON en STORK (zie voor de vogeltellingen het artikel elders in deze *DompHoorn*).

Nestkasten en vlotjes

Het afgelopen jaar 2022 ging het nestkastenwerk op de vertrouwde voeten door, met Arie, Piet, Rien en Chris. Het was een bijzonder succesvol jaar voor de zwarte sterns langs de Linge in polder De Eng bij Kedichem. Twaalf broedparen brachten 22 jongen tot vliegen. In het septembernummer van *De DompHoorn* stond een uitgebreid verslag van onze belevenissen.

Hieronder een kort verslag van de andere soorten die onze kraamzorg ontvingen. Over het algemeen was het een matig jaar. Vooral de bosuil deed het slecht. Verder een overzicht van de broedresultaten van de jaren 2019-2022.

Resultaten uilen- en torenvalkenkasten en vlotjes in 2022

	Aantal kasten of vlotjes	Broedparen	Jongen
Bosuil	16	2	?
Steenuil	38	14	37
Kerkuil	29	12	37
Torenvalk	20	7	19
Zwarte Stern	20	12	22
Totaal	123	47	115

Resultaten in de jaren 2019-2022

	Broedparen	Jongen	Mislukte broedsels
Kerkuil			
2019	23	100	
2 ^{de} broedsel	?	50	
2020	21	41	4
2021	13	46	1
2022	12	37	2
Steenuil			
2019	13	37	
2020	11	33	
2021	14	42	
2022	14	37	
Bosuil			
2019	5	24	
2020	3	7	
2021	6	13	1
2022	2	?	
Torenvalk			
2019	6	27	
2020	7	29	
2021	6	25	
2022	7	19	1
Zwarte stern			
2019	14	12	7
2020	15	15	7
2021	12	13	2
2022	12	22	1

Opmerkingen over de uilen in 2022

Bosuilen: kasten bezet met hoor-naars, kauw, holenduif en nijlgans. Mogelijk nadat de bosuilen klaar waren met broeden. Man- netje in december 22 doodgere- den langs de weg bij de Schaaps- kooi.

Stenuilen: 5x spreeuw en 3x kauw in de nestkast.

Kerkuilen: 3x holenduif, 1x kauw in een kast. Voor het eerst sinds jaren geen broedgeval bij buurman Bas. Steenmarter als oorzaak?

Huiszwaluwtoeren

Deze toren is afgelopen voorjaar geplaatst op het terrein bij de Schaapskooi. Nog geen broedgevallen.

Ooievaars

In het septembernummer van *De Dompfoorn* stond een uitgebreid verslag van de resulta- ten in de Vijfheerenlanden in 2022. In het nest bij de Schaapskooi werden twee jongen vliegvlug. En onderin dat ooievaarsnest heb- ben enkele mussen en spreeuwen gebroed.

Ijsvogels

We onderhouden in totaal 3 nestplaatsen. Resultaten zijn niet bekend. Op 2 plaatsen in Leerdam-Noord werden nieuwe nestplaatsen aangelegd, waarvan één in samenwerking met de gemeente Vijfheerenlanden, in het kader van de aanleg van natuurvriendelijke oevers.

Afsluitend

Alle nestkasten zijn schoongemaakt in het najaar. Nu wachten we weer op het voorjaar, eind april starten we met de vlotjes van de zwarte sterns en daarna doen we controles bij de uilenkasten. Inmiddels worden er onge- veer 700 (!) nestkasten gemaakt in opdracht van de gemeente Vijfheerenlanden.

Resultaten mezenkastjes in 2022

	Mezen- kasten	Broedsel koolmees	Broedsel pimpelmees	Geen broedsel
Boomgaard Kerkweg	10	3	3	4
Boomgaard Biezenweg	20	9	5	6
Gebied achter de Schaapskooi	29	10	7	12
Totaal	59	22	15	22

Op ons eigen terrein broedden 1 paar grauwe vliegenvangers, 4 paar spreeuwen en 6 paar huis/ringmussen.

Vogelcursus 2022

Na enkele jaren van beperkingen van de acti- viteiten van onze vereniging als gevolg van de coronapandemie, werd in het vroege voorjaar van 2022, toen duidelijk werd dat veel coro- naregels zouden vervallen, snel besloten een vogelcursus te organiseren.

Cursusleider Hans de Braal bepaalde de da- tums voor de avonden, de excursies werden steeds op zaterdagochtenden gehouden o.l.v. leden van de vogelwerkgroep. De verwachtingen ten aanzien van het aantal deelnemers waren niet al te hoog, en... meer dan 30 leek ons ook niet verstandig. Alles was kort dag.

Maar binnen enkele weken groeide het aantal aanmeldingen tot 40, dus 10 op de wachtlijst. Toch besloten we alle 40 aanmeldingen te ho- noreren. Het werd een succes! Al viel de ha- gel tijdens de eerste excursie in de Everdinger Waarden rijkelijk. De overige excursies troffen betere omstandigheden. We bezochten Lap- penheide e.o., de Koornwaard bij Heukelum en de Zouweboezem. Voorafgaand aan de cursusavonden was er de mogelijkheid om bij de Schaapskooi een half uurtje vogels te kijken.

Cursusleider Hans de Braal bedanken we voor de goede avonden, ook de excursieleiders be- dankt voor hun inzet.

Van de excursie in de Koornwaard stond al eerder een verslag in *De Dompfoorn*. In de loop van juni was er voor de liefhebbers nog de mogelijkheid mee te gaan naar de Bies- bosch. In het verleden waren de cursussen een geschikte mogelijkheid om nieuwe men- sen actief te krijgen in onze vereniging, dus wie weet.

Het overzetten van amfibieën in 2022 zal de geschiedenis ingaan als een aflevering met wederom lage resultaten.

Er waren ook wel weinig geschikte avonden dat ze konden gaan. De grote trek van padden geschiedt meestal in de tweede helft van maart. Echter het was te droog. Begin april was het vochtiger maar toch minimale trek. Een totaal van 1147 is weinig. Er zijn jaren geweest dat we het viervoudige naar de overkant hebben geholpen. Van bevoegder zijde heb ik vernomen dat de Amerikaanse rivierkreeft ook debet is aan de lage aantallen. Deze kreeft eet volwassen dieren maar ook veel nakomelingen.

Jammer. Het zal tijd worden dat deze veelvraten weggevangen worden. Dat is zeker mogelijk, zo verzekerde mij een vanger van bisamratten.

Jaarverslag bestuur

Na een oproep in *De Dompfoorn* voor nieuwe vrijwilligers en bestuursleden meldden zich diverse enthousiaste leden en werd op de Algemene Ledenvergadering een nieuw bestuur samengesteld met vertrouwde en minder vertrouwde gezichten. Het dagelijks bestuur bestaat nu uit Christa Hendriksen (voorzitter), Etta Eleveld (penningmeester) en Frans Broekhof (secretaris). Aangevuld door Cees Gielis, Jantje Lokken, Arina Bogerd en Dick Kerkhof. Arie Versluis is de enthousiaste beheerder van de Schaapskooi. Tezamen sturen zij talloze vrijwilligers aan in de diverse werkgroepen, waarover u elders leest in dit jaarverslag.

Een belangrijke taak van het bestuur is de communicatie en samenwerking met overheden en andere (natuur)organisaties. Na haar benoeming is Christa Hendriksen gestart met het vormen van een breed netwerk. Kennismakingsgesprekken met wethouders en ambtenaren van gemeente en provincie hebben inmiddels plaatsgevonden. Ook zijn er goede contacten met de directeuren van

Wat betreft het afzetten van dijkvakken in Leerdam door de gemeente Vijfheerenlanden: ook dit jaar was het een moeilijke bevaling. Toen het zo ongeveer geregeld was, was de trek zo goed als voorbij. Daarom een grote pluim voor de vrijwilligers en vrijwilligsters in Leerdam die ondanks dat de dijken niet waren afgezet hun werk hebben gedaan. Geen hekken betekent ook relatief veel doen. Er zijn nu afspraken gemaakt met de gemeente dat de hekken gewoon worden geplaatst, wel met meer inzet van ons.

We hebben de volgende aantallen gehaald:

	Dood	Levend
Salamanders	27	101
Padden	408	582
Bruine kikker	4	24
Heikikker		1

Allen die hebben overgezet: namens de padden veel dank.

Christa Hendriksen

het Utrechts Landschap en Staatsbosbeheer, met het regiohoofd van het Zuid-Hollands Landschap, met Stichting Duurzaam Vijfheerenlanden, Reinigingsdienst Waardlanden, Stichting Heerlijkheid Vijfheerenlanden en alle politieke partijen die in de gemeente actief zijn. Contacten met Stichting Blauwzaam en Stichting Hestia's Hof zijn gelegd.

Verschillende politieke partijen hebben in dit jaar advies gevraagd over stukken waarover een besluit van de gemeenteraad werd gevraagd. Ook is aan de gemeenteraad ongevraagd advies gegeven over de stukken met betrekking tot de energietransitie (windmolens) in relatie tot het foerageergebied van de purperreiger. Hiertoe zijn wij samen opgetrokken met het Zuid-Hollands Landschap. Met de verantwoordelijk wethouder zijn gesprekken gevoerd over de organisatie van evenementen in NNN-gebied ten oosten van de Lekbrug in Vianen. Hier zijn wij samen opgetrokken met het Utrechts Landschap en Staatsbosbeheer. Dit zorgde ervoor dat aan ons advies wordt gevraagd bij het ontwikke-

len van nieuw sportbeleid en nieuw evenementenbeleid. Reinigingsdienst Waardlanden is zich aan het oriënteren op het ontwikkelen van een circulair centrum in Leerdam. Zij hebben ons gevraagd in een werkgroep mee te denken over de inrichting daarvan. Natuureducatie zou daar een rol kunnen krijgen. Bovendien zal bij de inrichting van het centrum biodiversiteit aandacht krijgen. Daarvoor zal onze expertise worden gevraagd. Ook bij het Toerismeplatform van de gemeente Vijfheer-

renlanden zijn wij actief betrokken. Eind 2022 heeft gemeente Vijfheerenlanden gevraagd ruim 700 nestkasten te produceren voor het broedseizoen van 2023.

Het aantal leden daalde in 2022 van 917 op 1 januari naar 877 op 31 december. Er waren 57 opzeggingen, terwijl 17 mensen lid werden. Positief is dat de vogelcursus die we in het voorjaar gaven, verscheidene mensen ertoe bracht lid te worden.

Hoogstamboomgaard 'Stichting Het Oudemannenhuus' te Hagestein

Ruth van Bruggen

Het jaar begint midden in het snoeiseizoen, we zijn verder gegaan met de grote collectie van enkelingen van oude Nederlandse soorten fruitbomen en enkele zeer grote en veel zeer kleine Goudreinettenbomen.

Het snoeihout is met de houtschuif op de verzamelhoop gebracht, de ladders met lijnolie ingesmeerd, in juni zomersnoei van de haag van Legipontperen (vers waterlot er aftrekken), anti-luis oorwormenpotjes opgehangen, koolzaad gezaaid voor insecten, het gras met de tractor en met de zeis gemaaid, tijdens de droogte de jonge aanplant water gegeven.

In juli was er een rondleiding voor opgetogen bewoners van Hoef en Haag.

Mooi zomerfruit, ging naar de fruitwinkel bij de Schaapskooi en naar de voedselbank in Vianen. In de maanden daarna werd in totaal 5050 kg appels (deels zoete) en 969 kg peren van goede kwaliteit en onbespoten, met extra hulp, geplukt voor de fruitwinkel, sap en cider. Voor de Zwijndrechtse Wijnperen was er dit jaar nauwelijks afzet.

Er zijn een Goudreinettenboom en in de open plekken in de haag van Legipontperen tien nieuwe Brederode-perenbomen geplant.

Landschapsbeheer

Johan Stevens

De werkgroep bestaat uit 29 mensen. We zijn blij met de aanwas van nieuwe vrijwilligers. Onze oudste knotter/snoeier is inmiddels 90 jaar geworden.

De nieuwe vrijwilligers werden in de loop van het jaar in nieuwe werkkleding gestoken.

Het gemiddelde aantal aanwezigen op woensdag ochtend is zo'n 21 mensen.

In 2022 werd de groep voor het eerst opgesplitst in een groep snoeiers en een groep knotters. Het is een fijn gevoel dat iedereen nu kan doen wat hij wil, want we worden allemaal een dagje ouder en de een voelt wat meer voor snoeien en de ander wil graag knotten. Het leverde uiteindelijk ook goede resultaten op.

Er werden honderden fruit bomen gesnoeid door de snoeiploeg. De knotgroep nam zo'n 610 wilgen voor hun rekening.

Met Van Muiden hebben we menig uurtje wilgentakken gesnipperd. Hier waren meestal 2 á 3 mensen aanwezig voor het bij elkaar harken van kleine takken en deze in de versnipperaar te deponeren. We hebben 232 kuub snippers geproduceerd. Dit gebeurde op andere dagen dan de woensdag.

Ook de fruitproductie was goed te noemen (28 duizend kilo). Op 1 dag hebben we 104 kisten fruit geplukt. Soms werd er in een week op 2 of 3 dagen in de week geplukt (alle kisten vol!!).

Er werd een goed gebruik gemaakt van de 2 accukettingzagen. Het levert een bijdrage in een hogere productie en het is milieuvriendelijker. Minder CO2 uitstoot, minder herrie en goed hanteerbaar. Het aantal knotwilgen dat geknot moet worden werd ook wat meer

(610 wilgenbomen waarvan de takken zo'n 3 jaar oud zijn).

Er vielen opdrachtgevers af en er kwamen ook weer nieuwe bij. Het bestand blijft hoog. We hebben 16 woensdagen geknot/gesnoeid. Vijf productie dagen zijn niet doorgedaan vanwege Covid.

De woensdagploeg hielp ook de zaterdaggroep met het plukken in de boomgaard aan de Biezenweg in Hagestein.

Dit jaar werden we geconfronteerd met marsters die in onze omgeving huizen. Bij het voorbereiden van het plukken bleken onze kisten vol te zitten met marteruitwerpselen, koppen van eenden, veren van duiven en mollen. Alle kisten werden vakkundig gereinigd met behulp van de hogedrukspuit. Zo beleven we nog wat.

Voor het eerst werd er fruit geleverd aan de voedselbank in Leerdam. Dat werd zeer op prijsgesteld.

In onze boomgaard aan de Biezenweg staat het koolzaad in april uitbundig in bloei, samen met de bloesem van de Goudreinetten. De Brabantse Bellefleur rechts op de voorgrond is nog helemaal kaal.

PADDESTOELEN TICHELTERREIN BUREN EN KASTEELBOS SOELEN, 27-11-2022

Bart de Groot

We vertrekken met zes personen vanuit Vianen naar Buren, met Lida als gids. We starten de excursie om 9:30 uur bij de putjes van Buren.

We struinen door het terrein en zoeken de paddestoelen, het terrein bestaat uit grasland en gedeelten met struiken en bomen. We zijn iets te laat in de tijd voor de wasplaatjes, er staan er niet veel. Maar toch vinden we er nog een paar in het gras, we zien het honinggeel mosklokje en het elfenwasplaatje. Ook staat er een witte koraalzwam, de narcisridderzwam en paarse schijnridderzwam. In het hart van een smeewortelplant zien we een kleine smeewortelmycena. Tussen de struiken vinden we gekraagde aardsterren.

Om halftwaalf rijden we naar Kasteel Soelen om ook daar paddestoelen te gaan zoeken.

Bij Kasteel Soelen staan veel bomen en rond het kasteel zien we beuken in lanen. Overal staan hier wel paddestoelen, zoals de grote zwavelzwam en de platte tonderzwam, de grofplaatrussula en de rupsendoder. Doordat we wat laat in de tijd waren stonden er minder paddestoelen, maar we hebben toch nog redelijk wat soorten gezien.

De weersverwachting voor vandaag was slecht, veel regen, maar het viel mee. Af en toe een beetje regen, en de meeste tijd droog. Lida bedankt voor deze mooie excursie en de foto's, alle foto's zijn van Lida.

Lida, Pieter, Constance, Gerard, Nanny, Bart

Boven: gekraagde aardster (*Geastrum triplex*) in het tichelterrein bij Buren.

Rechts: roodvoetknotsje (*Typhula erythropus*), ook in het tichelterrein.

Rupsendoder (Cordyceps militaris) in Zoelen.

Elfenwasplaat (Hygrocybe ceracea) bij Buren.

Tichelterrein Buren

Bruine satijnzwam

Elfenwasplaat

Gewoon vuurzwammetje

Gekraagde aardster

Geweizwammetje

Gewoon elfenbankje

Grauwe wasplaat

Langsteelfranjehoed

Honinggeel mosklokje

Narcisridderzwam

Rode kelkzwam

Paarse korstzwam

Paarse schijnridderzwam

Platte tonderzwam

Roodbruine schijnridderzwam

Roodvoetknotsje

Slanke anijstrechtterzwam

Smeerwortelmycena

Waaierkorstzwam

Witte koraalzwam

Zwavelzwam

Paarse korstzwam

Klontjestrilzwam

Oranje druppelzwam

Platte tonderzwam

Bos bij kasteel Soelen

Gele korstzwam

Korsthoutskoolzwam

Witte koraalzwam

Gewone fopzwam

Grofplaatrussula

Spekzwoerdzwam

Peervormige stuifzwam

Rupsendoder

Witte bultzwam

Plooirokje

Botercollybia

Grijze buisjeszwam

Vogels

Grote bonte specht

Koolmees

Roodborst

Wilde eend

Grauwe gans

Merel

Vink

Pimpelmees

Kuifeend

Nog een van de wasplaten: gewoon vuurzwammetje (Hygrocybe miniata), gefotografeerd bij Buren.

SPERWERS IN EEN LEERDAMSE TUIN

Johan Scholtens

Ik woon aan de rand van Leerdam (naast Chris Kramer) en wij voeren de tuinvogels uitbundig in de winter. Daar komen o.a. veel vinken, mezen, mussen en groenlingen op af.

Heel af en toe kwam er wel eens een sperwer langs, maar tijdens een aantal weken in december verscheen deze elke dag.

Veelvuldig zat hij op een wilgentak die ik overdwars in mijn tuin had gespannen (zie de eerste twee foto's). Dit was een eerstejaars/juvenile sperwer, herkenbaar aan het bonte verenpak op zijn rug.

Op een dag kwam er echter een volwassen

sperwerman en deze ving live voor me een groenling.

Het gehele proces van doodknippen (circa 1 minuut), plukken, trekken, eten en tenslotte uitbuiken, rekken en strekken heb ik kunnen vastleggen. Vanaf het vangen tot het daadwerkelijk opeten duurde ongeveer 45 minuten. Daarna heeft hij er nog een uur gezeten om bij te komen.

Alles bij elkaar heb ik circa 2.000 foto's genomen (waarvan ik er 30 heb overgehouden) want dit ga ik mogelijk niet nog een keer meemaken...?

Hieronder en bovenaan pagina 33 een jonge sperwer, van voren en van achteren gefotografeerd. Op pagina 33 onderaan het volwassen sperwermannetje, bezig met het doodknippen van de groenling.

Op deze pagina's is het plukken en trekken (scheuren) van de prooi te zien, en ook de maaltijd (boven).

Op de volgende pagina is het eten bijna gedaan, waarna het uitbuiken begint.

Het uitbuiken gaat verder op de omslag van deze Domphoorn.

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter Mw. Chr. Hendriksen
 Secretaris Dhr. F. Broekhof 06 - 40253059
 Penningmeester Mw. A. Eleveld 06 - 40714947

Voor spoedgevallen kunt u de leden van het bestuur bellen.

Voor algemene zaken graag een bericht naar het postadres:

Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden
 Overboeicop 15 4145 NN Schoonrewoerd
 www.natuurcentrum.nl
 e-mail: info@natuurcentrum.nl

OVERIGE BESTUURSLEDEN

Dhr. C. Gielis
 Dhr. D. Kerkhof 06 - 51042553
 Mw. J. Lokken 06 - 24340243
 Mw. A. van Zijl-Bogerd 0345 - 641416

ERELEDEN

Dhr. S.H. Bakker Dhr. P.J.J. Solleveld
 Dhr. P.C. Bogerd Dhr. A. Versluis
 Dhr. B. de Groot Dhr. J. Vink
 Dhr. H. de Labije Dhr. G. Zijdeveld
 Dhr. R. Ponsen

LEDENADMINISTRATIE: info@natuurcentrum.nl

De minimumcontributie is per kalenderjaar:

Jeugdleden € 7,50
 Leden € 15,00

Voor vragen over uw contributie kunt u bellen met de penningmeester, 06-40714947.

Het rekeningnummer voor contributiebetalingen is NL 07 INGB 0001 4752 64 t.n.v. Penningmeester Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden te Vianen. Voor andere betalingen: zie onderaan deze pagina.

WERKGROEPEN

EXCURSIES	B. de Groot	e-mail: bdegroot4@icloud.com	06-40339872
VOGELS	VACATURE		
AMFIBIEËN	T. den Besten	Rietkamp 8	4133 CT Vianen 0347-374281
PLANTEN	D. den Ottelander	e-mail: ddenottelander@gmail.com	06-30732786
NESTKASTEN	P. Solleveld	Korte Kerkstraat 25	4132 BJ Vianen 0347-322307
FRUIT- EN SAPVERKOOP	A. Versluis	e-mail: anv@kpnmail.nl	06-12242698
LANDSCHAPSBEHEER	J. Stevens		0345-616883
MILIEU & RUIMTELIJKE ORDENING		e-mail: info@natuurcentrum.nl	
GROENE WINKEL	J. Lokken	e-mail: jantje@laantje51.nl	06-24340243
JEUGDACTIVITEITEN	Chr. Kramer	e-mail: chr.kramer@outlook.com	0345-619684
DIERENAMBULANCE			06-51111290
VOGELWAARNEMINGEN	https://vijfheerenlanden.waarneming.nl/		
REDACTIE	D. Kerkhof	e-mail: dkerkhof@xs4all.nl	06-51042553
NATUURCENTRUM DE SCHAAPSKOOI	Overboeicop 15 Schoonrewoerd	e-mail: anv@kpnmail.nl	06-12242698
SECRETARIAAT		e-mail: info@natuurcentrum.nl	

De Schaapskooi is het natuurcentrum van Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden. Adres: Overboeicop 15, 4145 NN SCHOONREWOERD. Telefoon: 0345 - 641201. De Schaapskooi is geopend donderdag 19.00 - 23.00 uur, zaterdag 10.00 - 16.00 uur en zondag 13.00 - 16.00 uur. Voor overige openingstijden, zie de website www.natuurcentrum.nl

Ons bankrekeningnummer is NL 57 RABO 0301 9643 94. Contributie overmaken naar NL 07 INGB 0001 4752 64.

De Natuur en Vogelwacht 'De Vijfheerenlanden' stelt zich ten doel de belangstelling voor de natuur- en dit in de ruimste zin van het woord- te bevorderen.

Zij wil dit bereiken door:

- Het organiseren van excursies en tentoonstellingen.
- Het houden van lezingen en voorlichtingsavonden.
- Het publiceren in de pers.
- Het stichten van weidevogelreservaten.
- Het stichten van natuurreservaten.
- Het bestuderen en begeleiden van bestemmingsplannen.
- Het plaatsen en onderhouden van nestkasten.
- Het voederen van vogels in de winter.
- Het uitoefenen van controles op de naleving van de vogel- en natuurbescherming wet.
- Het signaleren van aantastingen van de natuur en milieu, in het algemeen, en het voeren van acties hiertegen.
- Het steunen en propaganderen voor verenigingen die natuur- en milieubehoud beogen.
- Het bevorderen van aanplant en onderhoud van knotwilgen.
- Het geven van cursussen.

Opricht 26 april 1966 en goedgekeurd bij Koninklijk Besluit d.d. 18 december 1974 nr.: 85.
Ingeschreven in het Verenigings-register nr.: 40321254 bij de Kamer van Koophandel te Utrecht. Per 1 januari 2009 heeft de vereniging de status van ANBI.

ISSN: 2213-395X